

Norges Vassdrags- og energidirektorat
Sak 201203836

Revisjon av konsesjonsvilkår for reguleringer i Lundesokna og Holta.

Bestefar Per Borthen f.1896, som har fisket i Samsjøen siden før de første reguleringene, fortalte historier om den særegne og flotte ørreten som var her. Samsjørreten er ikke som i "gamle dager" lenger. Endringene startet i 1908 og 1923, hvor største inngrep kom med reguleringa i 1923. Som følge av den ble næringstilgangen for ørreten kraftig redusert, og med de velkjente negative konsekvensene for fiskebestanden.

I 1963 ble det i tillegg til oppdemming og økt reguleringshøyde også tilført vann fra Holtsjøen med den nye arten røye. Beitepresset på næring for ørreten har økt suksessivt i årene deretter. (Er det mulig å hindre røyas adkomst til Samsjøen?)

Jeg har selv fisket i Samsjøen stort sett hvert år siden 1968 og har gjort førstehånds observasjoner. Konklusjonen er at ørreten er kraftig redusert i antall og størrelse, og kvaliteten merkbart dårligere over tid. Dette er meget bekymringsfullt!

Det er slik i dagens Norge at den som forårsaker skader i naturen er ansvarlig for utbedring

Produksjon av vannkraft påfører vannfauna skader. Det har vært, og er fremdeles såre enkelt å overse det som skjer under vann! Naturen er helt avhengig av levemuligheter for liv på alle lavere nivå, insekter og så videre! Heldigvis er det stadig flere som ser verdien av samspillet i naturen og at vår eksistens er avhengig av den.

Til nå er ingen eller få tiltak gjort for å utbedre skader på fauna i vann som blir regulert. Forskere etterlyser en "Håndbok for Miljødesign" for vannmagasiner fordi de ser forbedringsmuligheter. Kraftprodusenter kan ikke ha "hevd" på å fortsette en skadelig praksis og bør nå endre kurs.

Da konsesjonen for reguleringen skulle utløpe i 2012 sendte jeg brev til Singsås Fjellstyre i slutten av november 2010 og ba om at de initierte en endring av regulantens manøvrering av Samsjøen. Dette bidro til et brev fra fjellstyret til Singsås Kommune den 30 mai 2012, og deretter krav fra kommunen 5 dager senere til NVE om vilkårsrevisjon. NVE åpnet så for revisjon i brev av 09.12.2016.

Ferskvannsbiologiske undersøkelser er utført i 1923, 1963 og 2017 etter noe forskjellige prinsipper og ikke direkte sammenlignbare.

I siste undersøkelse angis det at ørretens vekstsyklus er tilnærmet uendret. Dette må tydes dithen at kvaliteten på næringen er god nok. Imidlertid er bestanden, det vil si antall ørret, funnet å være meget "tynn". Prøvefiske ga 2,8 fisk pr 100 m² garn. Tynn bestand er opptil 5 fisk pr 100 m² garn.

Resultatet taler for seg selv!

Ørretens kondisjon karakteriseres i undersøkelsen som noe mager.

Ut fra dette, er det da rimelig å anta at det er lite næring til dagens bestand av ørret?

NTNU Vitenskapsmuseet tilrår i hvert fall i sin rapport to tiltak: Innføring av sommervannstand for å øke næringsproduksjonen samt bygging av fisketrapp i Roppa for å bedre gytemulighet!

I Revisjonsdokument for Lundesokna fra Trønderenergi angis det i pkt 9.2.3 at det kan ses på mulighet for bygging av fisketrapp. I kapittel om Magasinrestriksjon i Samsjøen, pkt 8.1 estimeres kun "tap" som følge av dette, men antyder ingen vilje til å se nærmere på dette. Dette avsnittet i forslag til revisjon har ikke noe klart uttalt mål om å forbedre miljøet i vannmagasinet. Er det ikke etisk riktig å vise noe ærbødighet for liv, også i vann?

Det må være utenkelig at en uheldig regulering av Samsjøen får fortsette uendret i nye 50 år!

Tiltak må settes i verk i riktig rekkefølge. Først må næringstilgangen bedres, deretter bygging av trapp for å øke antall ørret. I hvert fall ikke omvendt og alene!

Reguleringa av Samsjøen kan legges om slik at vannfaunaen får litt bedre kår. Det tror jeg kraftprodusenten kan høste godord for, i hvert fall i MidtNorge!

Trondheim 25 februar 2020

Tore Johnsen
Ellen Borthen Johnsen